

Profesor Jiří Vysloužil zemřel

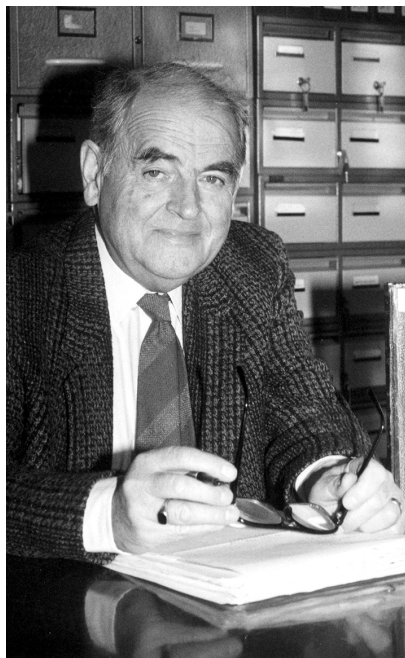
Emeritní profesor Filozofické fakulty MU PhDr. Jiří Vysloužil, DrSc., zemřel 26. 11. 2015 ve věku nedožitých 92 let.

Patřil ke generaci, kterou zaskočil protektorát a válka spolu s uzavřením českých vysokých škol. Po gymnaziálních studiích, po příchodu z rodných Košic do Brna, když se chystal k vysokoškolskému studiu, ocitl se v nuceném nasazení v kuřimské továrně. Po osvobození studoval na zno-uvotevřené univerzitě kromě hudební vědy a historie i folkloristiku a etnografii. Ty pak na začátku jeho profesionální kariéry převládly, takže se zdálo – zejména po úspěšné monumentální edici Janáčkova folkloristického díla –, že se bude mladý Vysloužil po třicítce profilovat takto.

Ale folkloristická etapa skončila vydáním Janáčkových folkloristických materiálů a studií a přechodem Jiřího Vysloužila z Janáčkovy akademie múzických umění, kde dosud působil, na filozofickou fakultu na přelomu let 1961 a 1962.

Na naší fakultě brzy převzal vedení tehdejší katedry hudební vědy a výchovy a postupně směřoval od hudební folkloristiky k historiografii a lexikografii. Vysloužil rychle pochopil význam a ojedinělé postavení brněnské hudební lexikografie, která ústrojně navázala na někdejší helfertovskou a černušákovskou epochu od konce 20. let 20. století, jejímž výsledkem bylo vydání Pazdírkova hudebního slovníku naučného (1929 – část věčná, od 1937 – část osobní dovedená až po M včetně, kdy práce přerušilo uzavření českých vysokých škol a zatčení profesora Helferta).

Vysloužil navázal na další, již dokončený a osvědčený lexikografický projekt – Československý hudební slovník osob a institucí, vydaný editory Gracianem Čer-

nušákem, Bohumírem Stědroněm a Zdenko Nováčkem (SHV, Praha 1963 a 1965). Tak povstala po tomto úspěšném počínu brněnské muzikologie z iniciativy Jiřího Vysloužila idea velkolepě koncipovaného *Slovníku české hudební kultury*. Kolektiv 107 autorů připravil dílo k tisku péčí redaktorů Jiřího Fukače, Jiřího Vysloužila a výkonného redaktora Petra Macka. Dílo vyšlo v Editio Supraphon v Praze 1997 a má úctyhodných 1035 stran velkého dvousloupcového formátu. Tím Vysloužilovy lexikografické snahy zdaleka neskončily. Dokázal je trvale zakotvit v ústavu hudební vědy, kde vzniklo stálé lexikografické pracoviště, které působí dosud. Byla tak zajištěna kontinuita brněnské hudební lexikografie v nejméně pěti generacích.

Zúročením všeho a i jistou formou popularizace pak byl Vysloužilův *Hudební slovník pro každého I* (věcná část – 1995), *II (Skladatelé a hudební spisovatelé* – 1999), vydaný u A. J. Rychlíka ve Vizovicích, dohromady encyklopedie o téměř tisíci stranách. Kromě této domácí lexikografické aktivity Vysloužil napsal řadu příspěvků pro cizojazyčné slovníky a encyklopedie.

Po přechodu na filozofickou fakultu se u Jiřího Vysloužila stále výrazněji objevoval zájem o hudbu 20. století. Rychle se zbavil všech zátěží 50. let, které u některých jeho souputníků poměrně dlouho přetrvávaly, a systematicky se věnoval sondám do soudobé hudby. Prováděl tak pionýrskou práci po nucené odmlce 50. let, kdy česká muzikologie ztratila kontakt s evropskou modernou mezi dvěma světovými válkami a po roce 1945.

Většinu této záslužné produkce Vysloužil publikoval na stránkách *Hudebních rozhledů* a také na stránkách nově vzniklé hudební revue *Opus musicum*, kterou pomáhal po roce 1969 založit.

Od Stravinského přes Schoenberga dospěl Jiří Vysloužil až ke tvorbě Antona Weberna. Ten byl v českém prostředí záslužně představen poprvé díky Vysloužilovi a Ctíradu Kohoutkovi – tedy dvakrát z Brna. Tyto jednotlivé studie Vysloužil spojil do monografie *Hudobníci XX. století* (Opus, Bratislava 1981).

Po syntetické práci a současně s ní Jiří Vysloužil dlouho sledoval a studoval dílo Aloise Háby a po roce 1990 také Čechoameričana Karla Husy – obou skladatelů značného mezinárodního významu. V obou monografiích se projevuje Vysloužilova schopnost maximálně vytěžit z kontaktů a konfrontací s žijící uměleckou osobností. V případě Aloise Háby dokázal přenést zájem o studium jeho tvorby, teoretického díla a problémů mikrotonality i na mladší generaci. Profesor Lubomír

Spurný spolu s ním vytvořil anglicky publikovaný celosvětově citovaný katalog Hábova díla (KLP, Praha 2010). V současné době je již Hábovo dílo předmětem zájmu řady zahraničních badatelů.

Jedním z pilířů organizační aktivity Jiřího Vysloužila bylo dílo Leoše Janáčka, jeho analýza, reflexe a kritické vydávání. V nelehké době od začátku 70. let 20. století dokázal soustředit, obhájit a zaštitit pracovní kolektiv, který zahájil vydání kritické edice Janáčkovy díla. Symbolickým prvním svazkem několika edičních řad se stalo Janáčkovy klavírní dílo, které podle nových edičních zásad, vydaných v samostatné obsáhlé knižní monografii autorů Milana Šolce a Jarmila Burghausera, připravili Ludvík Kundera a Jarmil Burghauser. Za více než 20 let existence edice vyšla řada důležitých Janáčkových orchestrálních, komorních a vokálních skladeb a byla také postupně vychována nová generace kritických editorů. Po zániku vydavatelství už existovala díky pracovnímu úsilí tohoto týmu početná skupina editorů a dnes lze konstatovat, že proces vydávání Janáčkovy díla kriticky a s přihlédnutím ke všem pramenům byl doveden do závěrečné fáze. Kritická edice tak zůstává trvalým vkladem do české hudební kultury a je současně tím nejlepším, co vyprodukoval Ústav hudební vědy FF MU.

Jednotlivé aktivity profesora Vysloužila by bylo obtížné vyjmenovat bez rizika, že něco opomeneme. Jedno je však pro něj zvláště příznačné: umění organizace, schopnost rychle vyhodnotit možnosti, síly a prostředky a vše spojit a dovést k výsledku. Asi nejlépe to lze doložit na dějinách brněnských hudebněvědných kolokvií jako součástí mezinárodního hudebního festivalu. Ta Jiří Vysloužil anektoval po roce 1970 a podařilo se mu za spolupráce s dalšími muzikology (zejména pak s tehdy umlčeným, a přesto nejvíce činným Jiřím Fukačem) vytvořit platformu

setkávání evropských a českých i slovenských muzikologů. V nelehké době napětí a ideologického tlaku a slídění se podařilo jednak nalézt a realizovat nosná témata nadregionálního významu, jednak do Brna přivést velké osobnosti evropského dosahu. A právě Jiří Vysloužil spolu s Jiřím Fukačem dokázali nejen režirovat tato setkání, ale vést je v duchu přátelského porozumění, tolerance a současně kritického přemítání k vrcholným výkonům zejména v obecných diskusích.

Nelze vyjmenovat všechny – připomeňme alespoň Jana Racka, Bohumíra Štědroně, Rudolfa Pečmana, Jiřího Fukače, Jaroslava Volka, Jaroslava Jiráňka, Karla Janečka, Karla Risingera, Tomislava Volka, Jiřího Sehnala, Ivana Poledňáka, Zdenu Pilkovou, Theodoru Strakovou, ze slovenských muzikologů zejména Jozefa Kresánka, Zdenka Nováčka, Oskára Elscheka, Ladislava Burlase, Lubu Ballovou a Lubomíra Chalupku. Z evropských mu-

zikologů to pak byli zvláště Carl Dahlhaus, Hans Heinrich Eggebrecht, Kurt von Fischer, dokonce i Nikolaus von Harnoncourt, Theophil Antonicek, Hartmut Krones, Zofia Lissa, Michail Druskin, Josef Ujfalussy a mnozí jiní.

Jiří Vysloužil byl dlouholetým a neúnavným iniciátorem, garantem a také aktivním účastníkem těchto kolokvií, která vešla do dějin evropské muzikologie a přiblížila českou vědu na úroveň jiných hudebních kultur.

Byl to dlouhý a plodný život, naplněný prací a nebylo v něm místo na pochyby nebo váhání. Stanislavskij vícekrát prohlásil, abychom nehledali sebe v umění, ale umění v sobě.

O vědě to platí obdobně... Zůstává ce- loživotní práce, snaha, úsilí a aktivita. Taková vytrvalost a neochvějnost budí úctu i respekt. Na profesora Vysloužila budeme vždy s úctou vzpomínat.

M. Štědroně

Redakci Universitas došlo

pokračování ze str. 44

Martina Nováková, Marcela Landová, Susan Maly, Marta Kovářová, Michal Maruška, **Diagnostický ústav. Creative Help – tvůrčí dílny s dětmi z diagnostického ústavu.** Masarykova univerzita. Brno 2013. ISBN 978-80-210-6613-7.

Publikace je zaměřena na prezentaci tvůrčích děl, které byly realizovány v rámci projektu Speciální výtvarná výchova v letech 2010–2013. Text představuje teoretická východiska aktivit, které se uskutečnily v participující instituci – Diagnostickém ústavu pro mládež, Brno-Veslařská. Praktikující studenti vycházeli z dispozic a potřeb konkrétních klientů a ve vlastních tvůrčích dílnách respektovali specifika instituce.

Kol., **Poskytovatel sociálních služeb. Creative Help – tvůrčí dílny s lidmi se zdravotním postižením.** Masarykova univerzita. Brno 2013. ISBN 978-80-210-6615-1.

Další z publikací, které byly realizovány v rámci projektu Speciální výtvarná výchova v letech 2010–2013. Text vychází z aktivit, které se uskutečnily v participující instituci – Správě uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky.

Helena Krmíčková, Lucie Mazalová, Petra Mutlová, **Gladio verbi Dei: Pisemnictví doby husitské ve fondech rajhradských a brněnských.** Masarykova univerzita. Brno 2015. ISBN 978-80-210-7849-9.

Kniha je katalogem ke stejnojmenné výstavě, která se zabývá prezentací písemnictví doby husitské v širším kontextu i v detailu se zaměřením na fondy Benediktinského opatství Rajhrad a Moravské zemské knihovny v Brně.

Jana Nechutová, Jana Fuksová, **Mistr Jan Hus v polemice a za katedrou: Překlady, komentáře a poznámky.** Masarykovy univerzita. Brno 2015. ISBN 978-80-210-7873-4.

Mistr Jan Hus je v této knize představen svými latinskými texty především jako polemik a univerzitní učitel. Z polemických spisů byl pro překlad zvolen projev proti Angličanu Johnu Stokesovi a tři traktáty proti prodeji odpustků. Z univerzitního působení Mistra Jana vzešlo několik promočních promluv, jsou zde podány ty, které dosud do češtiny překládány nebyly. Jsou zajímavé tím, že osobnost českého reformátora ukazují jinak, než jak o něm obvykle uvažujeme, a také svým svěžím jazykem a stylem. Vedle obou témat, která prozrazuje titul knížky, jsou zde dva texty teologického obsahu, ovšem s tehdy aktuálním společenským dosahem: kázání Jděte i vy na mou vinici a kvéstie O třech pochybnostech. Texty jsou (s jedinou nepatrnou výjimkou) do češtiny přeloženy poprvé.

Jiří Raclavský, **Úvod do logiky: klasická predikátová logika.** Masarykova univerzita. Brno 2015. ISBN 978-80-210-7867-3.

Kniha je druhou částí vícedílného úvodu do logiky, jenž je zaměřen především na humanitní a společenskovědní publikum a další zájemce o logiku. Kromě důležitých poznatků o klasické predikátové logice jako takové je čtenář postupně seznamován jednak s metodami prošetřování sémantických vlastností formulí a metodami formálního dokazování, jednak s aplikacemi tohoto na oblast přirozeného jazyka. V knize najde čtenář rovněž řadu praktických cvičení, v nichž se kromě formálních postupů naučí zejména pohotově budovat ekvivalenty či negace vět a ověřovat platnost úsudků.

Jiří Raclavský, **Úvod do logiky: klasická výroková logika.** Masarykova univerzita. Brno 2015. ISBN 978-80-210-7790-4.

Kniha je první částí vícedílného úvodu do logiky, jenž je zaměřen především na humanitní a společenskovědní publikum a další zájemce o logiku. Kromě důležitých poznatků o klasické výrokové logice jako takové je čtenář postupně seznamován jednak s metodami prošetřování sémantických vlastností formulí a metodami formálního dokazování, jednak s aplikacemi tohoto na oblast přirozeného jazyka. V knize najde čtenář rovněž řadu praktických cvičení, v nichž se kromě formálních postupů naučí zejména pohotově budovat ekvivalenty či negace vět a ověřovat platnost úsudků.

Ivo Pezlar, **Epistemická logika: úvod se zaměřením na studenty humanitních oborů.** Masarykova univerzita. Brno 2015. ISBN 978-80-210-7791-1.

Publikace je určena každému, kdo se chce seznámit s epistemickou logikou (tj. logikou zabývající se formální analýzou pojmů znalost a přesvědčení) a problémy, které s sebou tato rychle se rozvíjející disciplína na pomezí filozofie, logiky a informatiky přináší. Hlavní pozornost bude věnována tzv. standardní epistemické logice (SEL), jejíž základy položil finský logik a filozof Jaakko Hintikka ve svém průkopnickém díle „*Knowledge and Belief: An Introduction to the Logic of the Two Notions*“ (1962).

pokračování na str. 54